
Mangfold er mer enn biologi

INVITERT KOMMENTAR

MAGNUS HOFBAUER

magnus-hofbauer@hotmail.com

Magnus Hofbauer er lege ved Bergen legevakt. Han er tidligere leder og fagansvarlig for Medisinernes seksualopplysning i Bergen.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

STINE TUASTAD

Stine Tuastad er medisinstudent ved NTNU. Hun er tidligere nestleder i Norsk medisinstudentforening.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Trusler mot skeives rettigheter får konsekvenser for medisinsk forskning og for helsetilbudet til skeive og transpersoner.

Samfunnsdebatten blir stadig mer polarisert, og holdninger som tidligere har vært nokså allment aksepterte, blir utfordret. Så langt i 2025 ser vi at rettighetene til skeive står under økende press på verdensbasis, og rekken med tilbakeslag mot likestilling truer med å svekke frihet og beskyttelse for mange minoritetsgrupper. I USA har politiske endringer som rammer programmer for mangfold, like muligheter og inkludering (*Diversity, Equity, and Inclusion – DEI*) samt presidentordren *Defending Women* allerede resultert i innskrenkninger og sensur av forskning på kjønn, seksualitet og mangfold (1, 2). Universiteter blir pålagt å fjerne sine mangfolds- og inkluderingsplaner, direktorater som U.S. Food and Drug Administration (FDA) må fjerne informasjon om kjønns mangfold fra nettsidene sine, og føderalt finansiert forskning kan ikke omhandle eller inkludere transpersoner. Dette kan få globale konsekvenser for hvordan kunnskap og ressurser blir tilgjengelig for både helsepersonell og pasienter.

I transdebatten reduseres ofte komplekse spørsmål og diskusjoner om kjønn til en enkel, binær forståelse av biologi, en tokjønnsmodell. En presidentordre i USA og en høyesterettsdom i Storbritannia har nylig endret lovverket ved å definere *kvinne*

utelukkende ut fra et biologisk perspektiv, der begrepet blir synonymt med *biologisk kvinne* (2, 3). Dette ignorerer at dagens definisjoner av kjønn er langt mer mangfoldig og nyansert enn hva denne tilnærmingen gir rom for (4).

Som leger og medisinstudenter vet vi at biologien rommer en uttalt kompleksitet. Dette underbygges også av forskning på variasjoner i gener, kromosomer, hormoner og gonader (4). Biologi er en viktig del av forståelsen, men alene kan den ikke forklare noe så komplekst som kjønn. Vi må flytte fokuset fra biologien og heller snakke om kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Kjønn handler i stor grad om hvordan vi forstår og uttrykker oss selv. Kjønnsbekreftende praksis er noe vi alle deltar i: Vi trener, styler håret, bruker sminke og velger klær som samsvarer med hvordan vi ønsker å fremstå. Disse handlingene lar oss tilpasse vårt uttrykk til vår indre opplevelse og de samfunnsgruppene vi identifiserer oss med, uavhengig av biologisk kjønn.

Dagens politiske landskap truer ikke bare skeives rettigheter, men også mye av grunnlaget for skeiv forskning, trygge og tilgjengelige helsetjenester samt folkehelsearbeid. Konsekvensene av Trumps politikk og lignende politiske bevegelser i andre land strekker seg langt ut over nasjonale grenser. Trolig ser vi ennå ikke omfanget av dette.

«Konsekvensene av Trumps politikk og lignende politiske bevegelser i andre land strekker seg langt ut over nasjonale grenser. Trolig ser vi ennå ikke omfanget av dette»

I USA er det sendt ut et dokument med krav om øyeblikkelig avslutning av all forskning som omhandler transpersoner, i tråd med retningslinjene i en nylig utstedt presidentordre (5). I tillegg rapporterer flere forskere at de har mistet forskningsfinansieringen sin fordi studiepopulasjonene inkluderte transpasienter (6).

Formålet med å kutte i DEI-programmer blir beskrevet i Trumps presidentordre som en «nødvendig handling» for å fjerne det han mener er diskriminering (1). Ordren fremstår i hovedsak å skulle fjerne inkluderende mangfoldstiltak i arbeidslivet, for eksempel innen rekruttering og opplæring av offentlig ansatte. Den rammer imidlertid langt flere områder enn man får inntrykk av ved første øyekast. Som konsekvens av ordren blir nå offentlig tildelte forskningsmidler til prosjekter som omhandler kjønnsmangfold, kvinnehelse, minoriteter og marginaliserte grupper trukket tilbake (7). Et så bredt angrep på akademisk frihet og forskning bør bekymre oss alle.

Statlig finansiering er en grunnleggende viktig del av vitenskapelig utvikling og forskning. Det er blant annet avgjørende for å kunne overprøve industrifinansiert forskning og for å sikre forskning på intervensjoner og behandlinger der målet er potensielle helsegevinster heller enn profit. Trusselen som de politiske kreftene vi nå ser i flere land utgjør for skeive og transpersoners trygghet, behandling og rettigheter, angår vår profesjon. Sensurering av vitenskapelig informasjon og forskning påvirker oss akademisk og som yrkesutøvere.

Det er viktig at vi leger bruker posisjonen vår både under og etter årets pride til å sikre at alle pasienter fortsatt møter et trygt helsevesen. For å oppnå dette må vi sikre bred kompetanse, god undervisning om og nødvendig forskning på seksuell, skeiv og trans helse, så vel som mangfold og interseksjonalitet.

REFERENCES

1. The White House. Ending radical and wasteful government DEI programs and preferencing. <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/ending-radical-and-wasteful-government-dei-programs-and-preferencing/> Lest 11.5.2025.
2. The White House. Defending women from gender ideology extremism and restoring biological truth to the federal government. <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/defending-women-from-gender-ideology-extremism-and-restoring-biological-truth-to-the-federal-government/> Lest 11.5.2025.
3. Solheim ML, Almås GB, Einarsdóttir SB. Har tatt stilling til kva ordet «kvinne» betyr. NRK 16.4.2025. https://www.nrk.no/urix/har-tatt-stilling-til-kva-ordet-_kvinne_-betyr-1.17385389 Lest 10.5.2025.
4. Heiberg A, Jessen RS. Kjønn – menneske. Store medisinske leksikon. https://sml.snl.no/kjønn_-_menneske Lest 20.5.2025.
5. U.S. Office of Personnel Management. Initial guidance regarding President Trump's Executive Order "Defending Women". <https://www.opm.gov/media/yvlh1r3i/opm-memo-initial-guidance-regarding-trump-executive-order-defending-women-1-29-2025-final.pdf> Lest 26.5.2025.
6. Luthra S, Rodriguez B. What happens to health research when 'women' and 'diversity' are banned words? PBS NewsHour 30.3.2025. <https://www.pbs.org/newshour/health/what-happens-to-health-research-when-women-and-diversity-are-banned-words> Lest 11.5.2025.
7. Johnson CY, Dance S, Achenbach J. Here are the words putting science in the crosshairs of Trump's orders. The Washington Post 4.2.2025. <https://www.washingtonpost.com/science/2025/02/04/national-science-foundation-trump-executive-orders-words/> Lest 11.5.2025.

Publisert: 18. juni 2025. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.25.0327
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.